

EUSKARAREN ARAUAK ETA ERABILERAK
herri administrazioan, arlo juridikoan eta kriminologiaren esparruan

Hizkuntzaren normalizazioa EAEko Justizia Administrazioan

Jokin ZABALA
Iñigo ZUBLAURRE

AURKIBIDEA: I. SARRERA: testuingurua eta xedea. II. EUSKARAREN NORMALIZAZIOA JUSTIZIAREN ESPARRUAN: 1. Testuingurua. 2. Xedea eta koofizialtasuna. 3. Dekretuko artikuluen analisisa. III. EUSKARA JUSTIZIAREN ESPARRUAN NORMALIZATZEKO BALIABIDEAK: EPAIBI zerbitzuaren zeregina. IV. EUSKARA JUSTIZIAREN ESPARRUAN NORMALIZATZEKO ESTRATEGIA: 2008-2017 planaren nondik norakoak eta emaitzak: 1. Nondik norakoak. 2. Emaitzak [2.1. Hizkuntza gaitasuna. 2.2. Prestakuntza. 2.3. Idatzizko erabilera. 2.4. Ahozko erabilera. 2.5. Erregistro Zibilak eta Bake Epaitegiak]. V. LABURPENA ETA KONKLUSIOAK: etorkizunera begira zer? - Bibliografia.

I. Sarrera: testuingurua eta xedea

Garbia da gaur arte Euskararen presentzia ez dela oso nabarmena zuzenbidearen munduan eta Justizia Administrazioaren eremuan, hala ere, aurrerapauso garrantzitsu batzuk eman dira arlo honetan, eta jarraian lan honen bidez, beraien berri emango dugu.

Zuzenbideko Graduan Euskaraz diharduten bi ikasle izaki, Jokin eta Iñigok gai honi garrantzia eman nahi izan diogu, eta horregatik egingo dugu Euskarak Justizia Administrazioan duen garrantzia eta erabileraren inguruko analisi, azterketa eta balorazio bat.

Euskara indartu egin da Justizia Administrazioaren eremuan, Espainiar Estatutik zenbait eskumen lortuz. Horren ostean, eskumen horietaz baliatuz pauso desberdinak eman dira, eta pauso horien aipamena ere egingo dugu.

Aurrekoari loturik, hainbat arau, baliabide eta proiekturen aipamena egin behar dugu. Arauetan aipatzeko da 174/2010 Dekretua; Euskara Justiziaren esparruan normalizatzeko baliabideen kasuan, EpaiBi zerbitzua aipatu beharrekoa da; eta azkenik, Euskara Justiziaren esparruan normalizatzeko estrategiaz mintzatzerakoan, kontutan hartu beharko dugu 2008-2017 plana eta baita bere nondik norakoak ere.

Behin hau guztia esanda eta arau, baliabide, proiektu eta estrategien aipamenak orokorki aipatzen jarraitu beharrean, beraien analisiari ekingo diogu.

II. Euskararen normalizazioa Justiziaren esparruan: 174/2010 Dekretuaren ekarpena

1. Testuingurua

Gaiaren testuingurua ulertzea garrantzia handikoa da, bere edukia eta helburuak ulertu ahal izateko. Espainiako Konstituzioak, bere 3. artikuluan, eta Gernikako Estatutuak, 6. artikuluan, Euskal Autonomia Erkidegoak bi hizkuntza ofizial dituela xedatzen dute: gaztelania eta euskara. Gainera, Euskararen Erabilera Normalizatzeko Legeak (10/1982) dio herritar guztiek dutela bi hizkuntza horiek erabiltzeko eskubidea EAeko Administrazioarekiko harremanetan (6.1 artikulua), eta Justizia Administrazioarekiko harremanetan baita ere (9.1 artikulua). Gainera, botere publikoek neurriak hartuko dituzte Administrazioaren langileak euskalduntzeko, eta bi hizkuntzen ezagutza derrigorrezkoa den postuak finkatu beharko dituzte (14. artikulua).

Botere Judizialaren Lege Organikoak botere exekutiboari eman dizkion ahalmenen bitartez, Euskal Autonomia Erkidegoak lortu du Justizia Administrazioan zerbitzu lanak betetzen dituzten langileak kudeatzeko eskumena. Honi gehitu behar zaio jardun judizial eta izapide prozesuetan auzipetuak bere hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea duela, defentsa eskubidearen barruan kokatzen delarik.

Beraz, exekutiboak eskumenak lortu dituen heinean, argi ikusten da aukerarik badela euskara indartzeko.

2. Xedea eta koofizialtasuna

Dekretu honen xedea da hizkuntza normalizazio prozesuan aurrera egitea, bereziki Justizia Administrazioaren eremuan. Hau ezin da ulertu Justizia Administrazioa egiten ari den berrantolatze prozesua kontutan hartu gabe. Figura berri bat azaldu da, bulego judiziala, eta horrek egin du Dekretu berri baten sorrera beharrezkoa izatea.

Honekin jarraituz, koofizialtasun erregimena praktikara eramanez nahi du dekretu honek, zerbitzu hobea emateko berme bezala. Aurreko araudian jasotzen ziren helburuak oinarri bezala erabiliz, egoera berrira egokitu dira, era egonkor batean bete daitezkeen.

Justizia Administrazioan eta bere langileen erregimenean emandako aldaketa eta berritasunek koofizialtasuna sustatzeko bideak irekitzen dituzte, prozesu hori proportzioz eta progresiboki egin beharko delarik. Bilatzen dena da prozedura judizial batean dauden pertsonak prozesu judizial hori bi hizkuntza ofizialen arteko batean egiteko eskubidea izatea da.

Hori noski, Justizia Administrazioaren zerbitzuen kudeaketaren eta prestazioaren esparruaren barruan, hau da, Euskal Autonomia Erkidegoak dituen eskumenen barruan. Dekretuaren helburuaren muina, beraz, euskararen erabilera sustatzea izango da, maila formal batean, komunikaziorako oinarritzko hizkuntza bezala.

Hortaz, prozesu batean ematen diren komunikazio eta elkarrizketa guztietara zabaldu beharko da. Bestela, espazio sozio-juridikoan euskararen erabilera desagertu daiteke.

Orduan, bi eremuak bateratu behar dira. Batetik, herritarrek hizkuntza propioa erabiltzeko duten eskubidea bermatzea, horretarako behar diren neurriak hartuz; bestetik, euskararen barneratzea arlo judizial eta prozesalean. Horretarako, Eusko Jaurlaritzaren erabakia izan da zerbitzu espezifiko bat ematen dituzten zenbait postutan, euskara maila jakin bat eskatzea. Lanpostuen bereizketa prozesua sektoreka, progresiboki eta planifikatuta egin beharko da. Segurtasun juridikoa errespetatzeko, prozesuaren informazio guztia sartu beharko da lanpostuen zerrendan.

Bereizketa ezartzeko kontuan hartuko dira lanpostu bakoitzaren zereginak eta euskararen erabilerak nolako eragina duen zeregin horietan. Hori bai, gizartean hizkuntzaren ezagutza eta erabilerarekin batera joan beharko dira azken hauek.

Jardun judizialetan prozesua euskaraz aurrera eramán daitekeela bermatzeko, lan talde elebidunak sortu beharko ditu administrazioak.

Noski, ahalegin hau ez da soilik Justizia Administrazioan egin behar, baina konpromisoa hartu behar da. Dekretuak bilatzen den eragina izan dezan, arlo juridikorako zein gizarte osorako egin diren planekin batera jarri beharko da praktikan. Izan ere, justizia arloan emango den erabilera gizarteak duenaren ondorio edo isla izango da.

3. Dekretuko artikuluen analisisia

Dekretuaren artikuluei begiratu gero, ikus dezakegu 23 artikulua sei kapitulu ezberdinetan banatu dituela legegileak.

Hasteko, lehen kapituluak xedapen orokorrak zerrendatzen ditu, aplikazio eremua eta Dekretuaren xedeak zehaztuz. Lehenengo lau artikuluetan, Dekretua zertarako egin den (hizkuntza normalizazioa arautzeko, alegia), zein langileei aplikatuko zaien, zein neurri aplikatuko diren eta plana zein modutan (pixkanaka eta progresiboki) aurrera eramango den azaltzen da. Gainera, postuen arabera zein maila eskatzen den zehaztuko da. 4.3. artikuluari so eginez gero, ikusiko dugu zein postutan egiten diren hezkuntza eskakizun desberdinak, eta hortaz, zein diren EAEko eskumenen esku dauden lanpostuak, nolabait esateko:

4. artikulua:

Hona hemen zein gaitasun maila baloratuko diren, euskaraz jakitea merituzat jotzen denean, edota eskatuko diren, bereizitako lanpostuetarako euskaraz jakitea eskatzen denean:

- Laguntza Judizialeko kidegoan: 2. hizkuntza-eskakizuna.*
- Izapidetza Prozesal eta Administratiboko kidegoan eta Laborategiko Laguntzaileen kidegoan: 2. hizkuntza-eskakizuna.*
- Kudeaketa Prozesal eta Administratiboko kidegoan: 3. hizkuntza-eskakizuna.*
- Anzuegiko Medikuen kidegoan: 3. hizkuntza-eskakizuna.*

Aipatutako euskara-mailak bat datozen Euskal Autonomia Erkidegoko herri-administrazioetan euskararen erabilera normalizatzekeo prozesua arautzen duen apirilaren 15eko 86/1997 Dekretuan ezarritako mailekin.

Bigarren kapituluaren lehentasunezko eremuak eta aurreikuspenak agertzen dira. 8 artikulua ditu kapitulu honek, eta hasiera ematen dio gaiari eremu eta organoen arabera prozesua garatuko dela adierazten, hau da, lehentasuna duten eta ez duten organoen arteko bereizketa bat egiten du. Aldaketa hauek egiteko ahalmena izango duen organoa izendatzen du, baita honek kontsultatu beharreko talde edo erakundeak. Dekretu honek aurreikusten dituen lanpostuen bereizketa hamar urteko plan batean eramango da aurrera, bitan banatuta: bata lehenengo bost urteetan eta bestea bigarren bost urteetan. Bost urteak amaitzean ebaluazio bat egingo da, eta helburuen betetzearen arabera aldaketak egingo dira. Lanpostuak bereizteko inguruabarren zerranda egiten da ere, lehentasuna ezartzearen aldera. Bestalde, eskualde judizial bakoitzean egingo da lanpostuen bereizketaren analisia, batez ere, daukaten tamainaren arabera aztertuko delarik. Gainera, herritarrekin harremana duten postuetan ziurtatuko da zerbitzua euskaraz jasotzeko eskubidea. Hemen aipagarriena izango litzake:

5.artikulua :

1. Lanpostuak bereizteko prozesuaren intentsitateak ez du zertan bat etorri organo eta eremu guztietan.

2. Zerbitzu bakoitzak dituen funtzioen arabera, lehentasun-maila desberdinak esleituko dira. Lehentasunezko organo judizialean eta zerbitzu orokorretan, biiziagoa izan daiteke lanpostuak bereizteko prozesuaren erritmoa, eta handiagoa bereizitutako lanpostuen ehunekoak, gainerako organo eta zerbitzuetakoak baino.

3. Hizkuntzaren ikuspegi buts-butsetik, plangintza honako lehentasun banen arabera antolatuko da:

a. Lehentasunezko unitateak: balakotzat joko dira Erregistro Zibilak, herritarrei aboz nabiz idatziz arreta ematea eginkizun nagusi duten unitateak, baita egoitza judizialek kanpo jardutea eskatzen duten komunikazio- eta betearazpen-egintzen zerbitzu orokorrak ere. Horiek horrela, honakoa ezarri da:

a.1. mailako lehentasuna: herritarrei informazioa emateko unitateak.

a.2. mailako lehentasuna: bake-epaitegiak eta erregistro zibilak.

a.3. mailako lehentasuna: egoitza judizialek kanpo jardutea eskatzen duten komunikazio- eta betearazpen-egintzen zerbitzuak.

b. Lehentasunik ez duten unitateak:

Unitate Orokorrak: gainerako zerbitzuak edo unitateak, salbu eta lehentasunezkoetat jotakoak eta bereziak.

Unitate Bereziak: herritarrekin harreman gutxi duten unitateak: artxiboak, patologia- eta mezularitza-zerbitzuak eta antzekoak.

4. Herritarrei aboz nabiz idatziz arreta ematea eginkizun nagusi duten unitateetan, lanpostu guztiak bereizi ahal izango dira.

5. Justizia-arloan eskumena duen sailak behar diren neurriak bultzatuko ditu lehentasunezko organo eta zerbitzuetan euskaraz zerbitzu-hizkuntza nabiz lan-hizkuntza gisa erabil dadin. Horretarako, euskararen erabilera sustatzeko programak bultzatuko ditu progresiboki organo eta zerbitzu judizialean. Lehentasunezko organo eta zerbitzuetan dihardutenek eta lanpostua euskararen ezagutza handiagoa duten mugape judizialean dutenek lehentasuna izango dute hizkuntza-arloan gaitzeko eta trebatzeko ikastaroetan onartuak izateko, dekretu honen V. eta VI. kapituluetan ezarritakoari jarraituz.

6. Dekretu honen ondoretarako, zerbitzu-hizkuntza da herritarrekiko eta beste administrazioekiko harremanetan erabiltzen den hizkuntza. Ondore berberetarako, lan-hizkuntza da, zerbitzu-hizkuntza gisa ez ezik, administrazioaren barne harremanetan ere erabiltzen den hizkuntza.

Hirugarrenen kapitulua ez da hain luzea, soilik bi artikulua ditu, eta jarduera judizialeko hizkuntzen koofizialtasun araubidea azpimarratzen du. Azaltzen da euskara hizkuntza ofiziala den heinean edozein jardun judizialean erabili ahalko dela, baita edozein motako agiri aurkeztean ere. Gero, bi irizpide ezberdintzen ditu, hizkuntza ofizialak erabiltzerako orduan: Idatzizko komunikazioa eta ahozko komunikazioa. 13.artikulua da azpimarragarriena:

13. artikulua:

Euskara, Euskadiko hizkuntza ofiziala denez gero, edozein jardun judizialean erabili ahal izango da, baita edozein organo judizialen eta Justizia Administrazioako organoen aurrean aurkezten diren agiri guztietan ere, eta erabateko baliozkotasuna eta eraginkortasuna izango du.

Laugarren kapituluan hizkuntza eskakizunen egiaztatzeaz hitz egiten zaigu. Hau da, hizkuntza maila finkatzeko metodoak nola ezarriko diren esaten digu hemen legeak. 15.artikulua aipatu behar dugu:

15. artikulua:

1. Justizia Administrazioaren zerbitzura dibarduten langileek hizkuntza-eskakizunak egiaztatu ditzaten ezarritako sistema kudeatzeko, justizia-arloan eskumena duen sailak eta Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak egoki ikusten dituzten bitzarrenak egingo dituzte.

2. Justizia Administrazioako Kudeaketa, Izapidetze eta Laguntza kidegoetako eta auzitegiko medikuen eta laborategiko laguntzaileen kidegoetako funtzionarioek egiaztatu ahal izango dituzte hizkuntza-eskakizunak; Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesua erregulatzen duten arauetan zehaztuta daude hizkuntza-eskakizunak. Honela egiaztatuko dira:

a. Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak egiten dituen probak gaindituz, administrazioan sartzeko hautatze-prozeduretarako eta lanpostuak betetzeko lekualdatze-lehiaketetarako deialdiekin bat etorri. Proba horietan neurtuko diren euskarazko hizkuntza-gaitasunaren mailak 2. eta 3. hizkuntza-eskakizunak dira.

b. Horretarako Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak aldiro-aldiro egiten dituen deialdi arruntetara aurkeztuz.

3. Funtzionarioek egiaztatutako hizkuntza-eskakizunen balioari eta eraginari dagokionez, apirilaren 15eko 86/1997 Dekretuaren 36. eta 37. artikuluetan ezarritako araubide orokorra aplikatuko da, dekretu horren bitartez arautzen baita Euskal Autonomia Erkidegoko herri-administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesua.

4. Artikulu honetan aipatzen diren langileek egiaztatutako hizkuntza-eskakizunak Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen Hizkuntza-eskakizunen Erregistroan jasoko dira.

Bosgarrenak euskara ikastaroak azaltzen ditu. Dagokion sailari ezartzen dizkio neurriak hartzeko, ikastaroak egin daitezken, eta horietara nor joango diren erabakitzeko irizpideak markatzen ditu, lehentasunaren arabera. Lan orduetan ikastaroetara joateko baimenak mugatuak izango dira:

19. artikulua:

1. *Justizia-arloan eskumena duen sailak deitutako hizkuntza-gaikuntzarako ikastaroetara joateko baimena hizkuntza-prestakuntzako banakako planarekin lotuta egongo da. Plan hori sailak berak egingo dio ikastaroetara doan funtzionario bakoitzari. Ikastaroetara joan ahal izateko, beharrezkoa dute funtzionario guztiek hizkuntza-prestakuntzarako banakako plana izatea.*
2. *Prestakuntzako banakako planak honako hantek jasoko ditu:*
 - a. *Hasierako euskara-maila eta lortu beharreko hizkuntza-eskakizuna.*
 - b. *Gutxi gorabeherako prestakuntza-aldiaren iraupena, hartu beharreko eskola-orduetan adierazita.*
 - c. *Egutegia.*
 - d. *Funtzionarioaren onespina.*
3. *Prestakuntzako banakako planen iraupena bost urtekoa izango da gehienez. Iraupena plan bakoitzean zehaztuko da, kasuan kasu.*
4. *Prestakuntza-prozesuaren jarraipena ikastaroen aprobetxamenduaren mende egongo da, euskara-ikastaroen urteko deialdiak horri buruz zehar dioen oinarritzat harturik.*

Azken kapituluak bulego judizialean eta fiskaltzetan euskara sustatzeko neurriak aurreikusten ditu. Hortaz, euskararen erabilera organo horietan zabaltzeko programak, haien helburua eta organo horietako zinetan aplikatuko diren arautzen ditu. 22.artikulua honako hau da:

22. artikulua:

Euskara erabiltzeko programa horien helburua hauxe da: eskatzen zaien euskara-maila duten funtzionarioek aurretiaz hitzartutako organoetako bulegoko eguneroko lana euskaraz egin ahal izatea. Horretarako, Itzulpen Zerbitzuaren eta hizkuntza-normalkuntzarako talde teknikoaren laguntza izango dute, eta eskura izango dituzte agiri normalizatuen eredu informatizatutak, informatika-arloko laguntza, euskara-ikastaro osagarriak eta euskarazko terminoen glosarioa.

Horrenbestez, dekretuaren helburuak garbi gelditu dira. Batetik, herritarrek hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea bermatu nahi du, honetarako neurriak hartuz. Hala ere, hau ez da helburu bakarra, arlo judizial eta prozesalean euskara sustatzeko helburua ere hor baitago. Beraz, bi helburu hauek oinarritzat hartuz, neurri batzuk hartuko dira zerbitzuak ematean, adibidez lanpostu jakin batzuetan euskara maila bat eskatzea.

Hau dena ulertu behar da exekutiboak dituen mugariak ahaztu gabe: ekintzen informazioa eman beharra segurtasun juridikoa mantentzeko, eta materia honetan dituzten eskumenak errespetatu beharra, eta garbi gelditu denez, justiziako eremu administratibora mugatuak daude.

III. Euskara Justiziaren esparruan normalizatzeko baliabideak: [EPAIBI](#) zerbitzuaren zeregina

EpaiBi (Justizia Administrazioiko Normalizazio Taldea) planaren garapenaren arduraduna izango da. Plana **Auzia Euskaraz proiektuaren bidez. Auzia Euskaraz proiektuaren helburua, auziak hasieratik amaierara Euskara hutsean egin ahal izatea da. Esan behar da, honek zailtasunak izaten dituela, kontutan hartuta karrera judizialeko funtzionarioen kontrola Estatu zentralaren kompetentzia dela, baina hala ere, lortu da auzi oso bat edo beste euskaraz egitea.**

Hizkuntza normalizatzeko proiektuaren helburuak bost alorretan banatzen dira:

1. Euskararen erabilera sustatzea, bai eguneroko lanean bai herritarrekiko harremanetan, eta aldi berean hedatu eta garrantzi gehiago ematea. Horretarako, hainbat sail eta instituzioekin elkarlanak egiten dituztela.
2. Euskararen erabilera bultzatzeko, zerbitzuen eskaintza handitzea.
3. Justizia Administrazioari langileen inplikazioa handitzea, euskararen erabilerari dagokionez. Haiek trebatzea eta horretarako materiala sortzea eta euskaldunak ez diren langileak euskara erabili dadin kolaboratzea.
4. Estatuko funtzionarioen (epaile, fiskal...) euskararen aldeko jarrera normalizatzea.
5. Abokatuen elkargoak sentsibilizatzea euskararen erabileran, eta hori errazteko tresnak sortzea.

IV. Euskara Justiziaren esparruan normalizatzeko estrategia: 2008-2017 planaren nondik norakoak eta emaitzak.

1. Planaren nondik norakoak

Hizkuntza normalizazio planaren inguruko aipamena ere egin beharrean gaude. Plan hau 2008 eta 2017 artean egongo da indarrean. Planera bertara joz gero, ikusiko dugu 10 urteko tarte horretan, bost urtetik bost urtera ebaluazio orokor bat egingo dela.

Bost urtean behingo ebaluazio honek bi helburu nagusi izango ditu: alde batetik, planaren garapena eta helburuen betetze-maila baloratzea, plan ahalik eta eraginkorrena lortzeko beharrezkoak diren aldaketak egin ahal izateko; bestetik, Euskara Justizia Administrazioan egiten ari den bidearen berri ematen diguten adierazleen balorazioa egitea, ezagutzan eta erabileran une oro zer puntutan gauden erakusten diguten adierazle horietako bakoitzaren balio zehatzarekin. Hau, dekretuan bertan ere jasotzen da, baina dekretuaren edukia aurrez aztertu dugu.

Ebaluazio hori egiteko, esan bezala, Adierazle Sistema bat dago finkatuta planean bertan. Adierazleek hizkuntza normalizatzeko ekintzak gauzatzen diren esparru guztiak hartzen dituzte (hizkuntza gaitasuna, hizkuntza eskakizunak, irudia, idatzizko erabilera, ahozko erabilera, aplikazio informatikoak...), eta badira Erregistro Zibiletarako eta Bake Epaitegiarako adierazle bereziak ere. 2011. Urtean adierazle horien neurketa bat egin zen. Honez gain esan behar da, nahiz eta planean ez aurreikusia egon, 2013. urtean beste ebaluazio bat egin zela, eta 2015. urtean beste bat. Hala ere, ebaluazioetan ez gara sartuko, Adierazleen Sistema oso korapilatsua baita, eta ez da gehien interesatzen zaiguna, gure lanaren helburua kontuan hartuta.

Behin hau esanik, planaren helburuen analisia egin beharrean gaude. Justizia Administrazioan Hizkuntza Normalizatzeko Plan Orokorren asmoa euskarak justiziaren arloan duen inplantazio ahula gainditzea da, eta herritarren eskubidea bermatzea, Justizia Administrazioaren zerbitzuak beraiek aukeratutako hizkuntzan jaso ditzaten.

Indarrean dagoen legeria eta Botere Judizialaren egitura kontutan hartuta, euskararen erabilera normalizatzeko ahaleginaren zailtasuna garbi ikusten da helburu nagusien formulazioan. Aipamen orokor hau egin ostean, helburu nagusiak aztertuko ditugu, eta ondorengoak dira:

Lehenik, Euskarari Justizia Administrazioan garrantzi gehiago eskaintzea. Gaur egun ez zaio beste gai batzuei bezalako inportantzia ematen epaitegietan. Horrela zaildu egiten da euskararen sustapenerako neurriak abian ipintzea. Honekin euskararen erabilera sustatu eta horren alde egiten dela agerian utzi nahi da. Erabilera epaitegietan lan egiten duten langileen artean zein hara joaten diren herritarren artean zabaldu nahi da. Hori lortzeko neurri batzuk proposatzen dira:

- Euskara egunerokotasunean erabiltzeko hizkuntza gisa bezala baloratzea, bai langileen arteko erlazioan, bai herritarrekiko harremanean.
- Euskara Justizia Administrazioan hedatzeko, epaitegiak baliabideez hornitzea (langile eta beharrezko materiala).
- Beste erakunde batzuekin akordioak egitea.
- EAEk epaitegietan ez dituen eskumenak betetzen dituzten erakundeekin adostasuna bilatzea.
- Justizia Administrazioako kideak konbentzitzea, planaren beharraren inguruan.

Bigarrenik, Justizia Administrazioan lan egiten duten pertsonen euskalduntzarekin herritarrek euskaraz hitz egin ahal izateko aukera bermatu nahi da. Dagoeneko hasi dira bide horretan neurriak hartzen. Zenbait faktorek egiten dute herritarrek euskara ez erabiltzea, eta hori posible den esparruetan erabilera sustatzea beharrezkoa dela dirudi. Horretarako, argi utzi beharko da zein momentuan dagoen euskara erabiltzeko posibilitatea, eta hor herritarrak erabakitzea, baina betiere argi izatea posible duela une horretan bietako edozein hizkuntza erabili. Beraz, herritarrek eskaintzen den zerbitzua identifikatzea da bilatzen dena, normaltasunez erabiltzeko. Helburu honen betetzea bermatzeko hurrengo neurriak proposatzen dira planean:

- Justizia Administrazioa beste zerbitzu publikoen parean kokatzen dela azaltzea, gehiegizko formaltasunaren ideia baztertzea. Beste zerbitzu publikoetan euskara erabili daitekeen moduan, Justizia Administrazioan hori aldatzen ez dela azaldu.
- Hizkuntza teknikoari begira, terminologian sakontzea, euskara arlo juridikoan erabili ahal izateko.
- Euskara teknologia berrietan sartzea. Informatizazio prozesutik kanpo ez gelditzea izango da hartu beharreko neurri bat.
- Epaitegien barne egiturari begira, kudeaketa aproposa egitea. Adibidez, bilatu elebidunak diren lanpostuak herritarrekin harremana dutenak izatea.
- Herritarrek Justizia Administrazioarekin duten harremanean euskararen erabilera sustatzea.

Hirugarrenik, Justizia Administrazioan zerbitzu lanak betetzen dituzten langileen arteko harremanetan euskara erabiltzen laguntzea. Eskualdatutako langileak euskalduntzeak berebiziko garrantzia izango du helburu honentzat. Helburu hau bete dadin, lau neurri proposatzen ditu planak:

- Normalizazio prozesua arautzen duen Dekretua aplikatzea, honek ematen dituen lerroak jarraituz.
- Justizia Administrazioako langileak hizkuntza trebatzen laguntzea, gaitasuna lortu dezaten lanpostu jakin batzuetan jarduteko.
- Baliabideak ematea langileei, bai hizkuntza ikasterako orduan, bai bere lana egiterako orduan ere. Euskararen hedaketan material falta saihesti behar da.
- Funtzionario ez euskaldunen jarrera baikorra sustatzea, oztoporik jarri ez dezaten eta lankide berriak euskara erabiltzera bideratzeko.

Laugarrenik, botere judizialaren funtzionario direnen (epaile, fiskal eta idazkari judizialak) euskararekiko jarrera baikorra izateko ahaleginak egin. Figura horiek ezinbestekoak dira planaren garatzean. Noski, ez daude EAEko Justizia Sailaren menpe, eta orduan euren borondatea beharko da edozer moduko ekintza aurrera eramateko. Beraz, banan-banan joan beharko da, adostasuna lortzen den heinean hitzarmenak eginez pertsona talde horiekin. Dituzten lan egoera bereziak direla eta, zaila da euskara ikasteko prozesuan sartzea, eta hainbat neurri proposatzen ditu planak hau errazteko, adibidez, ikasten dutenei lan orduak gutxitzea, edo ordu horiek baloratzea.

Eta azkenik, bosgarren helburua da abokatuak ere euskararen erabileraren arloan konpromisoa hartzea. Abokatuak baldintzatzen dituzte herritarrek Justizia Administrazioarekin dituzten harremanak, hizkuntza hautatzeko ere aholkuak ematen dituzte. Bestalde, kolektibo horren euskararen erabilera ezagutzatik urruti dago, beraz, oztopoak kendu behar diren arren, garrantzitsua izango da abokatuen artean euskararen erabilera sustatzea. Kasu honetan bi neurri proposatzen dira:

- Akordioak egin abokatu taldeekin, euskara planen bidez hizkuntza gaitasuna lortzeko.
- Lan eremuan, euskararen erabilera errazagoa egiten duten trenez hornitzea eta horien erabilera zabaltzea.

2.Emaitzak

Behin planaren nondik norakoak aipatu eta aztertu ostean, **emaitzen** inguruko informazioa ere eman behar dugu.

2.1. Hizkuntza gaitasuna

Hizkuntza gaitasunaren arloan gorakada eman da. 174/2010 Dekretuak kidego bakoitzari ezarritako hizkuntza eskakizuna kontuan hartuta, %34,54k lanpostuari dagokion maila egiaztatu du.

Auzitegiko medikuak kontuan hartzen ez badira, kidego guztietan egin da aurrera, hau da, laguntzaile, izapidegile eta kudeatzaileen kidegoetan.

Estatuak transferitu ez dituen kidegoetan, ordea, datuak ez dira hain onak: epaileen % 7k du 3.HE, fiskalen %2k eta Justizia Administrazioaren letraduen %9k.

2.2. Prestakuntza

Justizia Administrazioko langileen prestakuntzari dagokionez, azkeneko urteetan zehar egindako esfortzuaren islada da eman den hobekuntza. 2007tik hona Euskarazko klaseetan parte hartzen dutenen kopurua jaitsi bada ere (urte hori izan baitzen maximo historikoa) kopurua egonkortu da. Euskal Autonomia Erkidegoaren langile ez direnen artean, ordea, txikia da kurtsoetan parte hartzen dutenen zenbatekoa.

Ikastaro arruntez aparte, Justizia Administrazioko langileei prestakuntza espezializatua ere egin zaie.

Euskara ikastaroetatik kanpo, ordea, ez da aurrerapausorik eman. Eremu profesionalerako (langile edo epaileentzat egindakoak) eskaintzen diren ikastaroak ez daude euskaraz eskuragarri.

2.3. Idatzizko erabilera

Nabarmenki egin du gora euskararen erabilerak dokumentuetan, Justizia Administrazioan erabiltzen direnen artean %35etik %65era igaro da, eta gainera gorakada barruti judizial eta lurralde guztietan eman da.

Gorakada hau erakunde batzuen eskutik etorri da, adibidez, Euskara Batzordeak egin duen lanetik. Urtero 200 agiri edo gehiago estandarizatzen dira, eta jada %34 daude euskaratuta. Erabilienak izateak egiten du %65 horretara ailegatu izatea.

JustiziaBat bezalako aplikazio informatikoetan egindako aurrerapenek ere ahalbidetu dute agiri elebidunen erabileraren hazkundera. Hala ere, oraindik langile gutxik erabiltzen dituzte aplikazio informatikoak euskaraz. Tresnetan (e-toolbarra, terminologia kontsultak, lege testuak euskaratzea) ere lan handia egin da, adibidez hauek erabiltzen ikasteko ikastaroak antolatuz.

Oraindik ere, demanda eta salaketa gutxi jartzen dira euskaraz. Azken urteetan gora egin du kopuruak, batez ere Gipuzkoan, EpaiBik abokatuekin egindako lanari esker. Hala ere, zaila da oraindik euskaraz prozedura oso bat egitea, eta horretarako sortu dira Gernikako eta Bergarako talde interdiziplinarrak.

2.4. Ahozko erabilera

Prozeduretan oso txikia da, Deklarazio eta agerraldietan somatu delarik gorakada handiena. Oinarriak ezartzen ari dira, batez ere adostasunezko prozeduretan (normalean motzenak).

Lana ere dago egiteke herritarrarenganako ahozko harreran. Era berean, bulego barruan langileen artean ematen den erabileran, %8,65 baita (Gipuzkoan %26.32era ailegutzen delarik).

2.5. Erregistro Zibilak eta Bake Epaitegiak

Euskaraz egiten diren inskripzioak %15 dira gaur egun. Ezkontzen kopurua oso txikia da oraindik, epaile eta magistratuen hizkuntza gaitasun ezak eraginda. Bake epaitegietan, ordea, egoera ezberdina da, izan ere bertan egiten diren agiri guztiak elebidunak dira. Hori Epainet aplikazioari esker da posible.

V. Laburpena eta konklusioak: etorkizunera begira zer?

Laburbilduz esan dezakegu dekretuaren helburu nagusiak bi direla: lehenengoa, Justizia Administrazioan herritarren hizkuntza eskubideak bermatzea; eta bigarrena, euskararen barneratzea arlo judizial eta prozesalean.

Helburu horiek lortzeko, planean aipatzen diren hainbat neurri edo pauso ematen dira, eta gainera EpaiBi sortzen da, plana betetzeko arduradun bat sortuz. Honen bidez, aurrez aipatutako helburuak bete nahi dira, eta labor esateko hainbat neurri hartzen dira, aurrez aipatu ditugunak, eta berriz aipatuko ditugunak jarraian, beraien garrantzia kontutan harturik:

1. Euskararen erabilera sustatzea, bai eguneroko lanean bai herritarrekiko harremanetan, eta aldi berean hedatu eta garrantzi gehiago ematea. Horretarako, hainbat sail eta instituzioekin elkarlanak egiten dituztela.
2. Euskararen erabilera bultzatzeko, zerbitzuen eskaintza handitzea.
3. Justizia Administrazioako langileen inplikazioa handitzea, euskararen erabilerari dagokionez. Haiek trebatzea eta horretarako materiala sortzea eta euskaldunak ez diren langileak euskara erabili dadin kolaboratzea.
4. Estatuko funtzionarioen (epaile, fiskal...) euskararen aldeko jarrera normalizatzea.
5. Abokatuen elkargoak sentsibilizatzea euskararen erabileran, eta hori errazteko tresnak sortzea.

Emaitzei so eginez gero, emaitza onak lortu direla gauza oso garbi da, baina hala ere, honen barnean berebiziko garrantzia duen neurri bat falta dela uste dugu.

Beti esan ohi da, gaztetasuna dela gizartean gauza berriak errotzeko baliabide eta bidea, eta Justizia arloan eta Justizia Administrazioan euskararen egoera hobetzeko bide egokiena hau dela uste dugu, jarraian azalduko dugun moduan.

Gaur egun aukera handia dago Euskal Herriko Unibertsitatean Zuzenbideko Gradua euskaraz ikasteko. Hori dela eta, zuzenbidea euskaraz ikastea bultzatu beharko litzateke, hau lortuz gero, legelari euskaldun gehiago egongo direlako.

III. Ikasleen ekarpenak

Behin hau lorturik, Justizia arloan euskarari bultzada emateko aukera dagoela erakutsi beharko litzateke, lehen aipatutako emaitzez baliatuz, eta horrela, geroz eta jende gehiagok hartuko luke parte proiektu honetan, euskarak arlo honetan duen presentzia eta indarra areagotuz.

Bibliografia

-EAEKO JUSTIZIA ADMINISTRAZIOAN HIZKUNTZA NORMALIZATZEKO PLAN OROKORRA:
<HTTPS://DRIVE.GOOGLE.COM/FILE/D/0B3GQZHBBcZN6CWVCUUG4UjG2RUU/EDIT>

-174/2010 DEKRETUA:

HTTP://WWW.LEGEGUNEA.EUSKADI.EUS/X59PREVIEW/EU/CONTENIDOS/DECRETO/BOPV201003374/EU_DEF/INDEX.SHTML

-EPAIBI-AUZIA EUSKARAZ WEBGUNEA:

<HTTP://WWW.AUZIAEUSKARAZ.EUS/>

-JUSTIZIA.EUS:

<HTTPS://WWW.JUSTIZIA.EUS/>

-2015EKO EBALUAZIO TXOSTENA:

HTTPS://WWW.IREKIA.EUSKADI.EUS/UPLOADS/ATTACHMENTS/8260/2015_EBALUAZIO_TXOSTENA.PDF?1465915655